

ÜHEKORDSETE (SUP) PLASTTOODETE DIREKTIIVI (EL) 2019/904 nõuete selgitused

Versioon: 16. juuni 2021

Sisukord:

Sisukord:	1
1. Mis muutub alates 3.07.2021	1
1.1. Mida tähendab turule laskmine?	2
1.2. Tooted, millele rakendub müügikeeld	2
1.3. Tooted, millele rakenduvad märgistusnõuded	3
1.3.1. Tooted, mis ei lähe SUP direktiivi alla	4
1.3.2. Märgistusnõuded hügieenisidemetele, tampoonidele ja niisutatud pühkepaberile	6
1.3.3. Filtriga tubakatoodete ja koos tubakatoodetega kasutamiseks turustatavate filtrite märgistusnõuded.....	7
1.3.4. Joogitopside märgistusnõuded	8
2. Tabel direktiiviga hõlmatud toodete ja nende rakenduvate meetmete kohta.....	12
3. Kaupmeeste Korduvad küsimused ja nende vastused:	14

1. Mis muutub alates 3.07.2021

2. juulil 2019 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta. Liikmesriikidel on kohustus võtta direktiivi nõuded üle oma õigusruumi 3. juuliks 2021. Hetkeseisuga on selge, et Eestil seda tähtaega ei ole võimalik täita kuna Euroopa Komisjon hilines aasta aega omapoolsete täpsustavate tegevustega. Direktiivi ülevõtmiseks on vajalik siseriiklikult muuta jäätmeseadust, pakendiseadust ja tubakaseadust. Direktiiviga kavandatavad seadusemuudatused võiksid jõuda Riigikogusse menetlemiseks 2021 aasta septembris. On raske ennustada, kui pikaks kujuneb menetlus. Keskkonnaministerium soovib siseriiklikku õigusse kõik SUP direktiivi nõuded üle võtta aastase viiteajaga ehk 3. juuliks 2022, aga lõplikud tähtajad selguvad Riigikogu menetluse käigus. Praeguses olukorras hakkavad 3.07.2021 alates ehk esialgse tähtajaga kehtima ainult otsekohalduvad nõuded, peamiselt märgistusega seoses.

SUP (*Single use plastics*) direktiivi ülevõtmisel tekivad osade plastnõude ja muude plasttoodete müügile lisanõuded, sh keelatakse teatud toodete turule laskmine. SUP direktiivi nõuetega on

hõlmatud tooted, mis on valmistatud täielikult või osaliselt plastist aga ka biopõhistest ja biolagunevast plastist ning oksüdantide toimel lagunevast plastist.

Euroopa Komisjon avaldas 31.05.2021 näiteid sisaldavad suunised selle kohta, mida tuleb SUP direktiivi kohaldamisel lugeda ühekordselt kasutatavaks plasttooteks. Euroopa Komisjoni suunised ühekordselt kasutatavate plasttoodete kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta (2021/C 216/01) on leitavad: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:216:FULL&from=EN>

1.1. Mida tähendab turule laskmine?

Turule laskmine on toote esmakordne Eesti turul kättesaadavaks tegemine ning toote saavad turule lasta ainult tootjad või maaletoojad. Kui tootjate ja maaletoojate laos on märgistamata tooted ja need tooted ei ole turule lastud enne 3. juulit, siis pärast 3. juulit 2021 seda teha ei ole lubatud. Seetõttu on pärast 3. juulit rakendusaktiga lubatud kasutada ka kleebiseid, mida saab vastavate toodete märgistamiseks kasutada kuni 4. juulini 2022.

Sama põhimõtte turule laskmise osas kehtib ka nendele toodetele, mille osas kehtestatakse turule laskmise keeld. Keeld jõustub eelduslikult alates 3. juulist 2022 (ühekordselt kasutatavad plastist taldrikud, söögiriistad, vatitikud, õhupallide varred, vahtpolüstüreenist toidu- ja joogipakendid (sh joogitopsid), joogikõrred), aga võib jõustuda ka varem.

Toote turule laskmine eeldab kahe või enama juriidilise või füüsilise isiku vahelist pakkumist või kokkulepet (kirjalikku või suulist) asjaomase tootega seotud omandi, valduse või muu omandiõiguse üleandmiseks pärast tootmise lõppu. Üleandmine võib toimuda kas tasu eest või tasuta ning selleks ei pea toodet tingimata füüsiliselt üle andma.

Kui tootja või maaletooja on müünud tooted edasi, siis on tooted juba ühe korra kättesaadavaks tehtud ja seega võivad järgnevad müüjad oma laovarusid hetke eelduste kohaselt edasi müüa ka pärast turule laskmise tähtaja möödumist.

1.2. Tooted, millele rakendub müügikeeld

Turule laskmise piirang ehk keeld teatud toodete müügile pidi rakenduma alates 3. juulist 2021. Täna me teame, et see ei rakendu antud tähtajal ning sügisel 2021 selgub uus turule laskmise piirangu rakendumise aeg. Turule laskmine tähendab toote esmakordset liikmesriigi turul kättesaadavaks tegemist ja see kehtib neile müüjatele, kes ise oma kauba toodavad või Eesti turule impordivad. Näiteks, kui eelnevalt on tootja või maaletooja poolt keelustatav toode juba liikmesriigi turule lastud ja jaekett on selle enne tähtaega oma lattu varunud siis on võimalik jaeketil laovarud lõpptarbijale lõpuni müüa ka pärast turule laskmise piirangu tähtaja möödumist.

Pärast turule laskmise piirangu jõustumist ei ole lubatud esmakordselt turule lasta järgnevaid **plasti sisaldavaid tooteid:**

KEELUSTATAVAD TOOTED

Joonis 1. Näiteid keelustatavatest plastist toodetest.

- kõik oksüdantide toimel lagunevast plastist tooted;
- vatitikuvarred;
- söögiriistad (noad, kahvlid, lusikad, söögipulgad);
- taldrikud;
- kõrred;
- joogisegamispulgad;
- varred, mis kinnitatakse õhupallide külge nende toestamiseks (v.a tööstuslikuks või kutseliseks tarbeks);
- vahtpolüstüreenist valmistatud toidupakendid;
- vahtpolüstüreenist joogipakendid, sealhulgas nende korgid ja kaaned;
- vahtpolüstüreenist joogitopsid, sealhulgas nende korgid ja kaaned.

1.3. Tooted, millele rakenduvad märgistusnõuded

Märgistusnõuded rakenduvad alates 3. juuli 2021. Juhime tähelepanu, et märgistusnõuetele vastavus tuleneb Euroopa Komisjoni rakendusmäärusest 2020/2151, mis on liikmesriikidele tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav ehk kuulub täitmisele. See tähendab, et alates 03.07.2021 peavad selles nimetatud tooted, näiteks niisutatud pühkepaber ja joogitopsid, kandma kleepse või pakendile juba trükitud märgiseid.

Märgistusnõuete täpsem kirjeldus on leitav antud juhendi punktis 1.3. Märgistusnõuetele mittevastavad tooted, mis on jaeketi laos võib müüa ära lõpptarbijale ka pärast 3. juulit 2021. Kaupmeeste Liidule teadaolevalt on hetkel Keskkonnaministeeriumi ja hulgimüüjate vahel

arutelu all, kas aktsiisilaos olevad tooted võib lugeda turule lastuks ja sellest tulenevalt kas võib pärast 3.07.2021 hulгимüüja aktsiisilaost teha tulevikku suunatud müügilepingud jaemüüjaga toodetele, mis kehtima hakanud märgistusnõuetele ei vasta. Üldised turule paneku tingimused sätestavad, et müügileping võib olla sõlmitud nii kirjalikult kui suuliselt, tasuta või tasu eest ja toode ei pea selle raames asukohta vahetama.

Märgistusega varustamise kohustus hõlmab järgnevaid tooteid:

- hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid kui nende pakendi pindala on vähemalt 10 cm²;
- Niisutatud pühkepaber, st eelniisutatud pühkepaber, mis on mõeldud isikliku hügieeni tarbeks või kodumajapidamises kasutamiseks kui selle pakendi pindala on vähemalt 10 cm²;
- filtriga tubakatooted ja koos tubakatoodetega kasutamiseks turustatavad filtrid;
- joogitopsid.

Enne 4. juulit 2022 turule lastavate toodete pakenditele võib kinnitada märgistuse kleebisena.

1.3.1. Tooted, mis ei lähe SUP direktiivi alla

SUP direktiivi alla ei lähe ning seega (pakendi) vähendamise või märgistusnõuded EI laiene järgnevatele toodetele:

1. Tööstuslikud või meditsiinis kasutatavad esemed. Näiteks meditsiinilised vatitikud (s.h. koroonaproovi võtmise tikud), tööstuslikud puhastamiseks-poleerimiseks mõeldud niisked lapid, kuivad lapid, meditsiinilised plastkõrred.

Tooted, mis **jäävad** direktiivi rakendusalasasse on sellised niisutatud pühkepaberid, mis on mõeldud isikliku hügieeni tagamiseks ja kodumajapidamises kasutamiseks. Direktiivi reguleerimisalast jäävad välja sellised niisutatud pühkepaberid, mis on mõeldud professionaalsetel eesmärkidel kasutamiseks (nt meditsiini ja muudes tervisehoiuasutustes). Erandite osas võetakse arvesse seda, millisel teel ja kellele niisutatud pühkepaberi on müüdüd. Kui niisutatud pühkepabereid müüakse ettevõttelt ettevõttele (nt tervisehoiuasutusele), kes näiteks kasutab pühkepabereid meditsiinilise hügieeni tagamiseks, siis need ei jää direktiivi reguleerimisalasse. Kui niisutatud pühkepabereid müüakse ettevõttelt eraisikutele isikliku hügieeni tagamiseks, siis sellised pühkepaberid jäävad direktiivi reguleerimisalasse (nt sellised niisutatud pühkepaberid, mida on võimalik osta apteekidest).

Sama loogika laieneb näiteks ka toidutööstuses, autotööstuses, elektroonikatööstuses, koristussektoris niisutatud pühkepaberitele. Kui eelnimetatud valdkondades on pühkepaberid müüdüd ettevõttelt ettevõttele ja neid kasutatakse tööstuses ja professionaalsetel eesmärkidel, siis ei jää sellised niisutatud pühkepaberid direktiivi rakendusalasasse. Kui neid aga müüakse

eraisikutele kodumajapidamise korrastamiseks, siis jäävad sellised pühkepaberid direktiivi rakendusalas

2. Külmutatud või jahutatud toiduainete karbid (v.a. papist lamineeritud jäätisekarbid-topsid), kust toitu **kohe** ei tarbita, vaid see nõuab eelnevat töötlemist-soojendamist. Näiteks külmutatud liha-kala karbid, jahutatud liha-kala karbid, kartulipudru-nuudlite topsid, kuhu peab enne kuuma vett sisse valama kui toit on tarbimiseks valmis. Ka valmistoidu karbid, kui pakendile on lisatud soovitus toitu enne tarbimist kuumutada.
3. Kuivainete karbid ja pakendid, milles sisalduvat toitu peab eelnevalt töötlema. Näiteks šampinjoni plastkarp, makaronide pakend, hommikuhelveste pakend.
4. Mitmekordselt kasutatavad plastist või muust materjalist (näiteks puidust, keraamikast, klaasist) valmistatud vastupidavad taldrikud ja söögiriistad.
5. Joogipudel mis on plastist, kuid mitmekordseks kasutamiseks mõeldud. Mitmekordne kasutamine tähendab seda, et tootja võtab pakendi tagasi ja täidab selle ise uuesti või annab tarbijale infot, et see pudel sobib korduskasutuseks ja suunab tarbijat seda ka tegema.
6. Joogipudel mis mahutab enam kui 3 liitrit, ning joogipudel mis on metallist või klaasist.
7. Plasttops, mis on mõeldud korduvtäitmiseks (näiteks üritustel kasutatavad panditaara topsid)
8. Poodides müüdavad korduvaks kasutamiseks mõeldud joogitopsid
9. Kilekotid, mille sein on paksem kui 50 mikronit, samuti prügikotid.
10. Õhupallid, mis on taastäidetavad või kasutamiseks spetsiifiliseks otstarbeks nagu näiteks meteoroloogilised õhupallid, või kuumaõhupallid. Korduvalt täispuhutavad mänguasjad (nt. ujumisirõngad).
11. Hügieenisidemed, mis on korduvalt kasutatavad (pestavad) sõltumata sellest, kas nad sisaldavad plasti.
12. Elektroonilised sigaretid ja veipimise tooted, kaasa arvatud nende filtrid, samuti lahtiselt müüdav tubakas. Direktiivi rakendusalas jäävad plasti sisaldava filtriga tubakatooted ja tubakatoodetega kasutamiseks mõeldud plasti sisaldavad filtrid. Nende toodete pakendile tuleb kanda Euroopa Komisjoni rakendusmääruse 2020/2151 kohane märgistus ning tootjatel tuleb hakata kandma tootjavastutusega seotud kohustusi.

Toodete näited ja nimekirjad on leitavad: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:216:FULL&from=EN>

1.3.2. Märgistunõuded hügieenisidemetele, tampoonidele ja niisutatud pühkepaberile

Märgistus peab olema selline nagu juuresoleval pildil:

Vektorformaadis leitav: https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics/sups-marking-specifications_en

Märgistuse tehnilised nõuded:

Märgistuse asukoht

Märgistus tuleb paigutada horisontaalselt pakendi eesmisele või pealmisele välispinnale, olenevalt sellest, kumb on paremini nähtav. Kui miinimumsuurusega märgistus ei mahu täielikult pakendi eesmisele või pealmisele välispinnale, võib selle paigutada osaliselt pakendi kahele küljele, st pealmisele ja eesmisele või eesmisele ja külgmisele pinnale, olenevalt sellest, kumb on paremini nähtav.

Kui märgistust ei ole pakendi kuju või suuruse tõttu võimalik horisontaalselt paigutada, võib seda pöörata 90° ja paigutada vertikaalselt.

Märgistuse osaks olevaid kaste ei tohi üksteisest eraldada.

Pakendi avamisel vastavalt juhistelet ei tohi märgistus rebeneda ega muutuda loetamatuks.

Tubakatoodete erireegel: Täiendavalt eeltoodule peab jälgima tubakatoodete puhul, et märgistus ei piiraks mingil viisil terviseohu hoiatuste nähtavust. Samuti ei tohi märgistus olla täielikult või osaliselt kaetud muude etikettide või templitega.

Märgistuse suurus

Märgistus koosneb kahest kõrvuti asuvast võrdse suurusega punasest ja sinisest kastist ning ristkülikukujulisest mustast kastist, mis asub kahe võrdse suurusega kasti all ja sisaldab teabeteksti „TOODE SISALDAB PLASTI“.

Märgistuse kõrguse ja pikkuse suhe peab olema 1: 2. Kui pakendi eesmine või pealne välispind, kuhu märgistus paigutatakse, on pindalalt väiksem kui 65 cm², on märgistuse

miinimumsuurus 1,4 cm × 2,8 cm (3,92 cm²). Kõigil muudel juhtudel peab märgistus katma vähemalt 6 % pinnast, millele märgistus on paigutatud. Märgistuse maksimaalne nõutav suurus on 3 cm × 6 cm (18 cm²).

a) Märgistuse kujundus

Märgistuse kujundus reprodutseeritakse ilma efekte lisamata, värve kohandamata, retušeerimata või tausta laiendamata. Kui märgistus trükitakse tegelikus suurus, peab selle resolutsioon olema vähemalt 300 punkti tolli kohta. Märgistuse ümber peab olema kitsas valge joon. Teabetekst „TOODE SISALDAB PLASTI“ peab olema suurtähtedega ja Helvetica Bold kirjatüübis. Kirjasuurus peab olema minimaalselt 5 pt ja maksimaalselt 14 pt.

Kui teabetekst tõlgitakse liikmesriigi teise või mitmesse ametlikku keelde, tuleb tõlgitud teave paigutada kas otse märgistuse alla või esimese keele all asuvasse riskülikukujulisesse musta kasti ning see peab mõlemal juhul olema selgelt nähtav. Erandjuhtudel, kui pakendi eesmisel või pealmisel välispinnal ei ole piisavalt ruumi, võib liikmesriigi teise või mitmesse ametlikku keelde tõlgitud teabeteksti paigutada pakendi muule pinnale, mis on märgistusele võimalikult lähedal ja kus see on selgelt nähtav. Tõlgitud teave peab olema suurtähtedega ja Helvetica Bold kirjatüübis. Kirjasuurus peab olema minimaalselt 5 pt ja maksimaalselt 14 pt.

Kui täiendavates keeltes teabetekst paigutatakse riskülikukujulisse musta kasti, on lubatud teha erandid märgistuse maksimaalsest nõutavast suurusest. Kasutatakse järgmisi värvikoode:

— Valge: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 0

— Must: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 100

— Punane: C = 0/M = 90/Y = 60/K = 0

— Sinine: C = 60/M = 0/Y = 0/K = 0

1.3.3. Filtriga tubakatoodete ja koos tubakatoodetega kasutamiseks turustatavate filtrite märgistusnõuded

Tubakatoote tarbijapakendil ja välispakendil, mis on ette nähtud filtriga tubakatoodete jaoks ja mille pindala on vähemalt 10 cm², ning koos tubakatoodetega kasutamiseks turustatavate filtrite pakendil, mille pindala on vähemalt 10 cm², peab olema järgmine trükitud märgistus:

Vektorformaadis leitav: https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics/sups-marking-specifications_en

Muud nõuded on samad, mis hügieenisidemete ja pühkepaberi pakendi märgistusnõuetel.

1.3.4. Joogitopside märgistusnõuded

Osaliselt plastist valmistatud joogitopsidel peab olema järgmine trükitud märgistus:

Vektorformaadis leitav: https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics/sups-marking-specifications_en

Täielikult plastist valmistatud joogitopsidel peab olema kas järgmine trükitud või graveeritud/pressitud märgistus:

Vektorformaadis leitav: https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics/sups-marking-specifications_en

Erandina võib enne 4. juulit 2022 turule lastavatele täielikult plastist valmistatud joogitopsidele kinnitada märgistuse alloleva kleebisena:

Vektorformaadis leitav: https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics/sups-marking-specifications_en

Märgistuse tehnilised nõuded:

1. Osaliselt plastist valmistatud joogitopside märgistus peab vastama käesolevas punktis esitatud nõuetele.

a) Märgistuse asukoht

i) Traditsioonilised topsid

Märgistus tuleb paigutada horisontaalselt topsi välispinnale servast eemale, et vältida joomisel selle kokkupuudet suuga. Märgistust ei tohi paigutada topsi põhja alla.

ii) Šampanjapokaali tüüpi topsid

Märgistus tuleb paigutada horisontaalselt topsi välispinnale, kaasa arvatud jalga hoidva aluse pealmisele poolele. Märgistus tuleb paigutada servast eemale, et vältida joomisel selle kokkupuudet suuga. Märgistust ei tohi paigutada topsi põhja alla. Kui märgistust ei ole topsi kuju või suuruse tõttu võimalik horisontaalselt paigutada, võib seda pöörata 90° ja paigutada vertikaalselt. Märgistuse osaks olevaid kaste ei tohi üksteisest eraldada.

b) Märgistuse suurus

Märgistus koosneb kahest kõrvuti asuvast võrdse suurusega punasest ja sinisest kastist ning ristkülikukujulisest mustast kastist, mis asub kahe võrdse suurusega kasti all ja sisaldab teabeteksti „TOODE SISALDAB PLASTI“. Märgistuse kõrguse ja pikkuse suhe peab olema 1: 2. Topside puhul, mille maht on väiksem kui 500 ml, on märgistuse miinimumsuurus 1,4 cm × 2,8 cm (3,92 cm²). Topside puhul, mille maht on vähemalt 500 ml, on märgistuse miinimumsuurus 1,6 cm × 3,2 cm (5,12 cm²).

c) Märgistuse kujundus

Märgistuse kujundus reprodutseeritakse ilma efekte lisamata, värve kohandamata, retušeerimata või tausta laiendamata. Kui märgistus trükitakse tegelikus suuruses, peab selle resolutsioon olema vähemalt 300 punkti tolli kohta. Märgistuse ümber peab olema kitsas valge joon. Teabetekst „TOODE SISALDAB PLASTI“ peab olema suurtähtedega ja Helvetica Bold kirjatüübis. Kirjasuurus peab olema vähemalt 5 pt alla 500 ml topside puhul ja 6 pt vähemalt 500 ml topside puhul.

Kui teabetekst tõlgitakse liikmesriigi teise või mitmesse ametlikku keelde, tuleb tõlgitud teave paigutada kas otse märgistuse alla või esimese keele all asuvasse ristkülikukujulisesse musta kasti ning see peab mõlemal juhul olema selgelt nähtav. Erandjuhtudel, kui topsi välispinnal ei ole piisavalt ruumi, võib liikmesriigi teise või mitmesse ametlikku keelde tõlgitud teabeteksti paigutada topsi muule pinnale, mis on märgistusele võimalikult lähedal ja kus see on selgelt nähtav. Tõlgitud teave peab olema suurtähtedega ja Helvetica Bold kirjatüübis. Kirjasuurus peab olema vähemalt 5 pt alla 500 ml topside puhul ja 6 pt vähemalt 500 ml topside puhul. Kui täiendavates keeltes teabetekst paigutatakse ristkülikukujulisse musta kasti, on lubatud teha erandid märgistuse maksimaalsest nõutavast suurusest.

Kasutatakse järgmisi värvikoode:

— Valge: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 0

— Must: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 100

— Punane: C = 0/M = 90/Y = 60/K = 0

— Sinine: C = 60/M = 0/Y = 0/K = 0

2. Täielikult plastist valmistatud joogitopside märgistus peab vastama käesolevas punktis esitatud nõuetele.

a) Märgistuse asukoht

i) Traditsioonilised topsid

Märgistus tuleb paigutada horisontaalselt topsi välispinnale, olenevalt sellest, kus see on paremini nähtav. Märgistust ei tohi paigutada topsi põhja alla. Trükitud märgistus tuleb paigutada servast eemale, et vältida joomisel selle kokkupuudet suuga. Kurrulise pinnaga topsi puhul ei tohi märgistust graveerida/pressida kurdude peale.

ii) Šampanjapokaali tüüpi topsid

Märgistus tuleb paigutada horisontaalselt topsi välispinnale, kaasa arvatud jalga hoidva aluse pealmisele poolele, olenevalt sellest, kus see on paremini nähtav. Märgistust ei tohi paigutada topsi põhja alla. Trükitud märgistus tuleb paigutada servast eemale, et vältida joomisel selle kokkupuudet suuga. Kurrulise pinnaga topsi puhul ei tohi märgistust graveerida/pressida kurdude peale. Kui märgistust ei ole topsi kuju või suuruse tõttu võimalik horisontaalselt paigutada, võib seda pöörata 90° ja paigutada vertikaalselt.

b) Märgistuse suurus

Märgistus on ristkülikukujuline ning kõrguse ja pikkuse suhe on 1: 2. Topside puhul, mille maht on väiksem kui 500 ml, on märgistuse miinimumsuurus 1,4 cm × 2,8 cm (3,92 cm²). Topside puhul, mille maht on vähemalt 500 ml, on märgistuse miinimumsuurus 1,6 cm × 3,2 cm (5,12 cm²).

c) Märgistuse kujundus

i) Trükitud

Märgistuse kujundus reprodutseeritakse musta trükitindiga ilma efektide lisamata, retušeerimata või tausta laiendamata. Kui märgistus trükitakse tegelikus suuruses, peab selle resolutsioon olema vähemalt 300 punkti tolli kohta. Märgistusel peaks olema piisavalt hea kontrast taustaga, et see oleks hästi loetav. Seepärast tuleks märgistuse piirjoone trükkimisel kasutada üht järgmistest värvidest.

— Valge: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 0

— Must: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 100

— Punane: C = 0/M = 90/Y = 60/K = 0

— Sinine: C = 60/M = 0/Y = 0/K = 0

ii) Graveeritud/pressitud

Märgistuse kujundus reprodutseeritakse ilma efektide lisamata, retušeerimata või tausta laiendamata. Teabetekst „VALMISTATUD PLASTIST“ peab olema suurtähtedega ja Helvetica Bold kirjatüübis. Kirjasuurus peab olema vähemalt 5 pt alla 500 ml topside puhul ja 6 pt vähemalt 500 ml topside puhul.

Kui teabetekst tõlgitakse liikmesriigi teise või mitmesse ametlikku keelde, tuleb tõlgitud teave paigutada kas otse märgistuse alla või esimese keele all asuvasse ristkülikukujulisesse musta kasti ning see peab mõlemal juhul olema selgelt nähtav. Erandjuhtudel, kui topsi välispinnal ei ole piisavalt ruumi, võib liikmesriigi teise või mitmesse ametlikku keelde tõlgitud teabeteksti paigutada topsi muule pinnale, mis on märgistusele võimalikult lähedal ja kus see on selgelt nähtav.

Tõlgitud teave peab olema suurtähtedega ja Helvetica Bold kirjatüübis. Kirjasuurus peab olema vähemalt 5 pt alla 500 ml topside puhul ja 6 pt vähemalt 500 ml topside puhul.

Trükkimisel kasutatakse järgmisi värvikoode:

— Valge: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 0

— Must: C = 0/M = 0/Y = 0/K = 100

2. Tabel direktiiviga hõlmatud toodete ja nendele rakenduvate meetmete kohta

Järgnevas tabelis on toodud ära, millised tooted on direktiivist hõlmatud. Tarbimise vähendamise meetmed ei tähenda müügikeeldu, vaid seda, et rakendatakse siseriiklikke meetmeid nende toodete tarbimise vähendamiseks. Müügikeeldu tähistavad turupiirangud. Märgistusnõuded tähendavad, et antud toote pakendil peab olema nõuetekohane märgistus ja jaeketil ei ole lubatud pärast 3. juulit 2021 sõlmida lepinguid ostmaks sisse märgistusnõuetele mittevastavaid tooteid, kuna nende toodete esmakordne turule laskmine on tootjatele ja maaletoojatele keelatud. Viimased kolm tulpa tähendavad lisakulusid, mida kaupmees peab kandma läbi oma tootjavastutusorganisatsiooni teenustasude tõusu.

	Tarbimise vähendamine	Turu-piirangud	Tootedisaini nõuded	Märgistus-nõuded	Laiendatud tootjavastutus	Liigiti kogumise eesmärk	Teadlikkuse suurendamise meetmed
Toidupakendid	X				X		X
Joogitopsid	X			X	X		X
Vatitikud		X					
Söögiriistad, taldrikud, segamispulgad, joogikõrred		X					
Õhupallide varred		X					
Õhupallid					X		X
Vahtpolüstüreenist toidu- ja joogipakendid ning joogitopsid		X					
Oksüdantide toimel lagunevast plastist tooted		X					
Pakid ja pakkematerjalid					X		X
Joogipakendid, nende korgid ja kaaned - joogipudelid			X		X		X
			X		X	X	X
Filtriga tubakatooted ja tubakatoodete filtrid				X	X		X
Niisutatud pühkepaber				X	X		X
- hügieenisidemed, tamponid ja tamponide aplikaatorid				X			X
Õhukesed plastkandekotid					X		X
Kalapüügivahendid					X		X

Joonis 2. SUP direktiivi tooted koos meetmetega.

Kaupmeeste Liit täiendab antud punkti, kui on Riigikogus kinnitatud Eesti-siseselt rakendatavad meetmed tarbimise vähendamiseks. (eelduslikult sügisel 2021)

3. Kaupmeeste Korduvad küsimused ja nende vastused:

Kaupmeeste Liit koondab jooksvalt kaubandussektori küsimusi ja avaldab need koos Keskkonnaministeeriumi vastustega. Järgnevad korduma kippuvad küsimused.

1. Kas PLA kõrred ja söögiriistad on keelatud?

Jah. Biopõhiseid ja biolagunevaid (sh kompostitavaid) plaste käsitletakse SUP direktiivi kohaselt muude plastidega samaväärselt ehk turule laskmise piirangud laienevad ka biolagunevast plastist ühekordselt kasutatavatele kõrtele ja söögiriistadele. Selgitus selle kohta, et direktiiv hõlmab ka biopõhist ja biolagunevat plasti on välja toodud direktiivi põhjenduspunktis 11 ning biolagunev plast on defineeritud artikli 3 punktis 16.

2. Kas biolagunevad PLA joogitopsid on keelatud (all pildil näide)?

Ei, PLA joogitopsid ei ole keelatud. Ainsad keelatud joogitopsid on need, mis on tehtud vahtpolüstüreenist või oksüdantide toimel lagunevast plastist.

3. Kas R-plast märgistusega tooted võivad olla alates 03.07.2021 pakkumisel?

Jah, kui tegu ei ole keelustatavate toodetega (vt turule laskmise piiranguga toodete nimekirja). [Kaupmeeste Liidu täiendus juunis 2021: kuna turule laskmise piirang ei hakka juulist 2021 kehtima, võib ka keelustamisele minevaid tooteid edasi müüa kuniks riik paneb paika uue müügikeelu tähtaja]

4. Kas tampoonid käivad ka hügieenisidemete alla või on mõeldud ainult hügieenisidemeid?

Nii tampoonid ja tampoonide aplikaatorid kui ka hügieenisidemed saavad uued märgistamise nõuded. Alates 3. juulist 2021 ei tohi tootja (sh maaletooja) enam turule lasta selliseid

tampoonide ja hügieenisidemete pakke, millel ei ole märgistust peal. Kui jaemüüja on eelnevalt ilma märgistusega tooted lattu ostnud, siis tohib ta oma laovarud lõpuni müüa. Maaletooja (hulgimüüja) ja tootja ei või pärast 3.juulit enam ilma märgistusega oma laost tooteid välja müüa. [S.t. uue lepinguga. Juba sõlmitud lepingutega tooted võivad endiselt füüsiliselt asuda hulgimüüja laos ja neid võib sealt välja anda ka pärast 3.07.2021- Kaupmeeste Liidu täiendus]

5. Kas see direktiiv peaks hakkama kehtima kõikidele EU riikidele samaaegselt?

Jah. [Kuna direktiivi kehtima hakkamine lükkub enamike nõuete osas edasi, tekivad liikmesriikide vahel tegelikkuses erisused - Kaupmeeste Liidu täiendus]

6. Kui r-Pet/R-plast märgistusega tooted võivad olla alates 03.07.2021 pakkumisel, siis kas on ka nõuded ja fikseeritud, kui suur osa %-na peab olema recycled plasti tase tootes? Kas see peab olema sertifikaadis kirjas või tootel või toote pakendil? Kas kliendile peab olema kohustus seda esitleda, kui klient selle vastu huvi tunneb?

SUP direktiivist lähtuvalt on r-plasti kasutamine nõutud ainult joogipudelite puhul (2025. aastaks PET pudelitel 25% ja ülejäänud plastist joogipudelitele 30% aastaks 2030). Direktiiv ei näe ette, et sellekohane info PEAB olema tootel kuvatud ka kliendile. Küll aga peab tootja suutma tõestada, et turule lastavate toodete osas on tingimused täidetud.

7. Mis kinnitab, et toode käib ühekordse plasti direktiivi alla? Kui tootel või toote pakendil on silt korduvkasutatav, kas siis toode ei käi antud direktiivi alla? Kuidas teab jaemüüja, et see toode ei käi siiski direktiivi alla ja on OK. Põhimõtteliselt saab ju tavalist plastkahlit ka mitu korda kasutada, kui see ära pesta korralikult.

Korduskasutatavuse osas mängib rolli selle toote disain ja tootmise eesmärk. Enamlevinud ühekordsete kahvlite puhul ei ole ette nähtud, et seda toodet kasutatakse mitu korda. Selle osas annab ka direktiivi põhjenduspunkt 12 ette üldise põhimõtte “...selliseid turule lastud plasttooted, mis on kavandatud ja valmistatud nii, et neid saab nende olelusringi jooksul kasutada mitu korda, mida täidetakse uuesti või korduskasutatakse samal eesmärgil, milleks need kavandati. Ühekordselt kasutatavad plasttooted on tavaliselt ette nähtud kasutamiseks ainult ühel korral või lühikest aega enne seda, kui need kõrvaldatakse.”

Euroopa Komisjoni poolt koostatav juhendmaterjal (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:216:FULL&from=EN>) täpsustab, milliste kriteeriumite alusel loetakse toode ühekordselt kasutatavaks plasttooteks.

8. Plastpudelite puhul, kes vastutab, et pudel sisaldaks nõutud koguses rPET-i ning kes ja kuidas selle täitmist kontrollib? Teatavasti enamus Eestis pakendatavate jookide plastpudelite toorikud (preforme) tuuakse valmiskujul sisse nii Euroopast kui kolmandatest riikidest.

Vastutab preformide tootja. Järelikult preformi tootja peab tagama sertifikaadi, mis tõendab rPET-I sisaldust nõutud koguses. Joogi pakendaja peab olema veendunud, et laseb turule tooted, mis sisaldavad nõutud koguse ringlussevõetud plasti.

9. Kas alates 3.07.2021 keelatud tooted võib laost lõpuni müüa ka pärast antud kuupäeva?

Kuna müügikeeld ei rakendu 3.07.2021 seoses siseriiklike õigusaktide viibimisega, võivad nii jaemüüjad kui hulgemüüjad-tootjad müüa oma laost edasi keelata vaid tooteid kuniks hakkab kehtima uus müügikeeld tähtaeg (See vastus on Kaupmeeste Liidu poolt, mitte Keskkonnaministeeriumi poolt ja muudetus seoses direktiivi ülevõtmise hilinemisega võrreldes algse vastusega, mis oli antud juhendi 2021 aasta kevadises versioonis)

10. Kuidas direktiiv mõjutab neid karpe, kuhu kauplused pakendavad lahtiselt müüdavaid toidukaupu (salatid, kulinaarialeti tooted jne) või kaubanduskettide köögid täna pakendavad oma toodangut?

Toidupakendite puhul on direktiivis ette nähtud vähendamise eesmärk. Direktiivi käsitlemisalasse jäävad toidupakendid, mille puhul on täidetud järgnevad kriteeriumid:

- 1) Toode sisaldab plasti (valmistatud täielikult või osaliselt plastist);
- 2) Pakend on mõeldud ühekordseks kasutuseks (pakendit tootes ei ole ette nähtud, et seda pakendit kasutataks mitmeid kordi);
- 3) Pakendi portsjoni suurus on mõeldud ühele inimesele tarbimiseks ehk *single-serve portion* (samas ühekorraportsjon multipakendis jääb SUP direktiivi alt välja);
- 4) Toidupakendis olev toit on mõeldud koheseks tarbimiseks;
- 5) Toitu on võimalik tarbida otse pakendist;
- 6) Toitu on võimalik tarbida ilma täiendava küpsetamise, keetmise või soojendamiseta (sh toit on mõeldud koheseks tarbimiseks). Näiteks kiirtoidupakendid või külma või kuuma toitu sisaldavad toidu-, võileiva-, vrapi- või salatikarbid või pakendid, mis sisaldavad värsket või töödeldud toitu, mis ei vaja edasist valmistamist, näiteks puuviljad, köögiviljad või magustoidud. Toidupakendid, mida ei tule käesoleva direktiivi kohaldamisel pidada ühekordselt kasutatavateks plasttoodeteks, on näiteks kuivtoidu- või külmalt müüdava edasist valmistamist eeldava toidu pakendid, rohkem kui ühe inimese portsjonit sisaldavad toidupakendid või ühe inimese portsjonit sisaldavad toidupakendid, mida müüakse rohkem kui ühe kaupa.

[Tarbimise vähendamise meetmed ja meetmepaketid on hetkel valimisel. Riik plaanib kulinaarialettides pakendatavatele toodetele pakendile miinimumhinna kehtestamist. 2025 aasta lõpuks soovib riik keelata kulinaarialettides ühekordsetesse plastkarpidesse ja

joogitopsidesse toodete pakendamise ning lubab vaid ringlustaara või kliendi enda pakendisse pakendamist. Need meetmed on juuni 2021 seisuga eelnõu faasis. – Kaupmeeste Liidu poolne täiendus]

11. Kehtib üldtunnustatud põhimõte, et kuni 3. juulini 2021 turuleviidud tooted võib varude lõppemiseni ära müüa. Kas see tähendab, et jaekaupleja tohib ka peale 3. juulit 2021 osta direktiiviga hõlmatud turupiiranguga tooteid nt maaletoojalt/hulgimüüjalt tingimusel, et viimane on selle Eestisse toonud enne 03. juulit 2021? Või tuleb ka jaemüüjal lähtuda sellest, et peale 3. juulit enam direktiiviga hõlmatud turupiiranguga tooteid sisse osta ei tohi? Kas võib juhtuda, et varude kasutamisele seatakse siiski ajaline piirang?

Kui jaekaupleja ise ei ole maaletooja rollis, siis võib tema müüa enda laovarud lõpuni ka pärast 3. juulit 2021. Maaletoojaga peab turupiirangu alla minevate toodete müügileping olema sõlmitud enne 3. juulit 2021. [Kuna turupiirang ei hakka kehtima 3. juulist 2021, võib keelu alla minevaid tooteid osta ja lepinguid sõlmida edasi kuni turupiirang hakkab kehtima. Siis tuleb taas lähtuda müügilepingu sõlmimise aja põhimõttest- Kaupmeeste Liidu poolne täiendus]

12. Tunneme vajadust täiendava juhendi järele, milles direktiiviga hõlmatud tooteid täpsemini kirjeldatakse. Et oleks üheselt aru saada, et hõlmatud on mistahes koguses plasti, sh mis tüüpi plasti, sisaldavad tooted ja et siia kuuluvad ka biolagunevast plastist tooted. Näiteks ei ole täna üheselt aru saada, mida täpsemalt mõeldakse tootegrupi „õhukesed plastkandekotid“ all.

Vastav juhendmaterjal on Euroopa Komisjoni poolt koostatud ja leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:216:FULL&from=EN>

Õhukeste plastkandekottide osas on tegemist direktiivi 94/62/EÜ artikli 3 punktis 1c's nimetatud kilekottidega ehk õhukeste plastkandekottidega, mis on õhemad kui 50 mikronit.

13. Tunneme vajadust täiendavate soovitude järele, millised oleksid direktiiviga hõlmatud toodete alternatiivid. Nii tarbimise vähendamisele suunatud kui ka keelustatavate toodete osas. Näiteks milline oleks alternatiiv buffee-tüüpi iseteenindusletis pakutavale pakkematerjalile (nt plastkarbile, plastalus+kaas kombinatsioonile) ja tootmisettevõttes/-üksuses tarbimisvalmis toiduportsjoni pakendile (nt salatikarbid, sushi/võileiva plastalus+kaas, jm valmistoidu plastpakendid)

Iseteenindusleti alternatiiv: direktiivi üks peamisi eesmärgi lisaks teatavate plasttoodete kasutamisest tuleneva keskkonnamõju vähendamisele on ringmajandusele ülemineku edendamine. Seega kõige mõistlikum oleks kasutusele võtta korduskasutatavad alternatiivid, mida kliendil on võimalik tagasi tuua (või endale jätta ja kodus kasutada). Sellist praktikat kasutab juba praegu näiteks Vapiano, kes müüb toidukarbi 50 senti eest kliendile ning järgmine

kord toitu ostes ja karpri tagastades tehakse selles osas tasaarveldus. Teine alternatiiv on kasutada materjale, mis ei sisalda plasti(näiteks kartong, paber).

Keelustatavate toodete alternatiivid: mis puudutab teisest materjalist ühekordselt kasutatavaid alternatiive, siis taldrikute, söögiriistade, joogikõrte ja muude keelustatavate toodete seas on alternatiivid juba olemas. Näiteks kiletamata kartongist nõud, aga ka puidust, bambusest ja pilliroost alternatiivid. Küsimuses sulgudes nimetatud toidupakendite osas ei ole tegemist keelustatavate toodetega, vaid tarbimise vähendamise alla kuuluvate toodetega. Seega neid tootepakendeid on lubatud edasi müüa ka pärast 3.juulit 2021 [2022].

Tootmisettevõtte alternatiivid: tootmisettevõtte puhul tuleks eelkõige leida tooted, mille puhul toimub ülepakendamine ning eelistama peaks monomaterjalist tooteid. Seal, kus võimalik (st toiduohutus lubab), saab üle minna alternatiivsetele pakkematerjalidele (näiteks kartong). Tuleviku vaade on kindlasti ka selliste toodete pakendamine üle viia korduskasutatavale pakendile, mille puhul juba pakendi disanimise etapis on mõeldud sellele, et pakend oleks taastäidetav ning seda annaks tagastussüsteemi vms tagastusviisiga kokku korjata.

Teiste riikide korduskasutuse näited:

<https://www.recircle.ch> – Šveits (valmistoit)

<https://ecobox.lu/fr/> - Luksemburg (valmistoit)

<https://loopstore.com> – (korduskasutuspakendid laiemate tootegruppide osas, samas hetkel ainult teatud brändid kaasatud; sellel aastal laienevad mitmesse uude riiki)

14. Mida tähendab tarbimise vähendamise nõue?

TARBIMISE VÄHENDAMINE

Joogitopsid

Toidupakendid

Joonis 3. Näiteid toodetest, mille puhul tuleb saavutada tarbimise vähendamine.

Tarbimise vähendamine ei tähenda müügikeeldu. See tähendab, et järgnevatel aastatel on riigis kohustus ühekordsete plastist toidupakendite ja joogitopside tarbimist vähendada. Selle saavutamiseks on võimalik rakendada erinevaid meetmeid, mille valiku teeb Keskkonnaministeerium teatavaks 2021 aasta juunikuus eelnõuga. Iga liikmesriik saab rakendada endale sobivaid tarbimise vähendamise meetmeid. Seega võivad näiteks Lätis ja Soomes rakendatavad eesmärgid ja meetmed Eesti omadest erineda.

Keelustatavatele toodetele ja tarbimise vähendamise eesmärgiga toodetele on turul olemas alternatiivid nii ühekordselt kasutatavate toodete kui ka korduskasutatavate alternatiivide näol. Pikemas vaates tuleks aina enam eelistada korduskasutatavaid alternatiive, mitte asendada ühest materjalist ühekordselt kasutatavaid tooteid teisest materjalist ühekordselt kasutatava toodetega. Mõned näited olemasolevatest alternatiividest:

ALTERNATIIVID KEELUSTATAVATELE TOODETELE

10

Joonis 4. Näited alternatiivsetest toodetest.